

Weber'in Rasyonalitesi Perspektifinden Sakinlerin Turizme Karşı Algı ve Tutumları: Güzelyurt İlçesi (Aksaray) Örneğinde Ampirik Bir Analiz*

Residents' Perceptions and Attitudes towards Tourism from the Weber's Rationality Perspective: An Empirical Analysis for the Case of Güzelyurt District (Aksaray)

Kuttusi ZORLU¹, Ali YILMAZ²

Özet

Destinasyon sakinlerinin turizme karşı algı ve tutumlarını etkileyen faktörleri anlamak, turizm araştırmalarının önemli konu alanlarından biri olmuştur. Bu çalışmada, Güzelyurt ilçe sakinlerinin turizme karşı algı ve tutumlarının "turizmden ekonomik fayda", "turizmde toplum güçlendirme (psikolojik, sosyal ve politik güçlendirme)" ve "ekosentrik tutum" faktörleri üzerinden, Weber'in Biçimsel ve Özsel Rasyonalite Kuramı (WBÖRK) çerçevesinde ampirik olarak açıklanması amaçlanmıştır. Bu amaçla, Güzelyurt ilçe sakinlerine uygulanan 369 anketten elde edilen veriler Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) ile analiz edilerek, araştırmada önerilen model ve hipotezler test edilmiştir. Bulgular, sakinlerin fayda ve maliyet algılarının ilçede turizm gelişiminin desteklenmesinde önemli bir faktör olduğu yönündedir ve ekonomik yöne odaklanan Sosyal Değişim Teorisini (SDT) destekler niteliktedir. Ek olarak, psikolojik ve sosyal güçlendirme ile ekosentrik tutum faktörlerinin (ekonomik olmayan) sakinlerin algı ve tutumlarını etkilemesi Weber' in kuramını doğrulamaktadır. Araştırma sonuçlarının hem teorik hem de pratik katkıları bulunmaktadır. Teorik bağlamda sonuçların, çeşitli model ve teoriler ile Türkiye'de yerel halk-turizm ilişkisi literatürüne önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Pratik anlamda ise sonuçlar, Güzelyurt ve Aksaray'da turizmin planlanması, izlenmesi ve yönetilmesine dolaylı olarak katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Değişim Teorisi, Weber Biçimsel ve Özsel Rasyonalite Kuramı, Turizme karşı tutum, Güzelyurt ilçesi

Abstract

Understanding the factors that impact the perceptions and attitudes of destination residents towards tourism is one of the important subject areas of tourism research. This study aims to explain empirically the residents' perceptions and attitudes towards tourism as explained by Weber's Formal and Substantive Rationality Theory (WFSRT) based on the factors of "Economic Benefit from Tourism", "Community Empowerment in Tourism" and "Ecocentric Attitude". For this purpose, the data obtained from the 369 questionnaires carried out on the local people was analyzed with the Structural Equation Model (SEM) and the proposed models and hypotheses were tested. The results suggest that residents' benefit and

¹Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Ardahan, Türkiye

²Uşak Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Uşak, Türkiye

ORCID:

K.Z.: 0000-0001-8924-6549

A.Y.: 0000-0002-7762-3770

Corresponding Author:

Kuttusi ZORLU

Email:

kuttusizorlu@ardahan.edu.tr

Citation: Zorlu, K. ve Yılmaz, A. (2022). Weber'in rasyonalitesi perspektifinden sakinlerin turizme karşı algı ve tutumları: Güzelyurt İlçesi (Aksaray) örneğinde ampirik bir analiz. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 12 (1): 36-55.

Submitted: 25.10.2021

Accepted: 10.01.2022

cost perceptions are an important factor in promoting tourism development in the district and support Social Exchange Theory (SET), which focuses on the economic direction. Additionally, the fact that the factors of "psychological and social empowerment" and "ecocentric attitude" affect the perceptions and attitudes of the residents have confirms Weber's theory. In the theoretical context, it is thought that the results will make an important contribution to the literature of local people-tourism relations in Turkey with various models and theories. In practical terms, the results will indirectly contribute to the planning, monitoring and management of tourism in Güzelyurt and Aksaray.

Keywords: *Social Exchange Theory, Weber's of Formal and Substantive Rationality Theory, Attitude towards tourism, Guzelyurt District*

1. GİRİŞ

Sakinlerin turizme katılımı ve desteği, bir destinasyonda sürdürülebilir turizm gelişiminin ana unsurlarından biri olarak görülmektedir (Gursoy, Chi, & Dyer, 2010; Murphy, 2013). Başka bir deyişle, başarılı bir turizm gelişimi, yerel halkın olumlu tutumlarına bağlıdır (Sharpley, 2014). Bu nedenle, turizm gelişiminde sakinlerinin algı ve tutumlarını anlamaya yönelik çalışmaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır (Sharpley 2014). Çünkü turizmin etkilerini olumlu olarak algılayan sakinlerin, olumsuz olarak algılayanlara göre turizm gelişimini daha fazla destekleyeceği belirtilmektedir (Lee, 2013). Bu varsayımın dayandığı teorik çerçeve ise Sosyal Değişim Teorisi (SDT) olmuştur. SDT, turizmde sakinlerin algı ve tutumlarını etkileyen faktörleri belirlemeye ve bu faktörler ardında yatan nedenleri açıklamaya çalışmaktadır (Kayat, 2002). Ancak son 30 yıldır, SDT perspektifinden yapılan çalışmalarda, yerel sakin-turizm ilişkisi çoğunlukla ekonomik anlamda fayda ve maliyet ilişkisine odaklanmıştır. Bu durum SDT'nin sorgulanması ve yeni teorik çerçevelerle desteklenerek tamamlanması gerektiği görüşünü ortaya çıkarmıştır (Boley vd., 2014). Bu nedenle, sakinlerin turizme olan desteğini şekillendiren ekonomik olmayan faktörlere odaklanılmıştır (Strzelecka vd., 2017). Bu bağlamda, hem ekonomik hem de ekonomik olmayan faktörleri içeren önemli teorik çerçevelerden biriside Weber'in Biçimsel (Formal) ve Özsel (Substantive) Rasyonalite Kuramı (WBÖRK) olmuştur (Boley vd., 2014, 2015; Palardy, Boley ve Gaither, 2018). WBÖRK'te, ekonomik (biçimsel rasyonalite) değişkenler SDT ile birebir örtüşürken, ekonomik olmayan (özsel rasyonalite) değişkenler ise SDT'deki söz konusu boşluğun doldurulması için önerilmiştir (Boley vd., 2014). Ayrıca, Weber'in bu tipolojisi son dönemlerde, turizmde sakinlerin algı ve tutumlarının anlaşılmasına yönelik olarak güçlendirme kavramıyla birlikte sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır. Nitekim sakinlerin turizme olan desteklerinin şekillenmesinde, güçlendirme kavramının önemli bir yordayıcı faktör olduğu ampirik olarak kanıtlanmıştır (Boley vd., 2014). Genel literatürde WBÖRK ve güçlendirme perspektifiyle, sakinlerin turizmde algı ve tutumlarını anlamaya yönelik birçok çalışma (Boley vd., 2014; Boley ve McGehee, 2014; Cole, 2006; Nunkoo ve Ramkissoon, 2011; Ramos ve Prideaux, 2014; Scheyvens, 1999, 2000; Sofield, 2003; Strzelecka ve Wicks, 2015) yer almaktadır. Ancak, Türkiye ve Güzelyurt ölçeğinde turizm alanında söz konusu perspektifi konu edinen herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle mevcut çalışmada, turizmin Güzelyurt ilçesinde, sakinlerin algı ve tutumunu nasıl etkilediğini gösteren teorik bir modelin test edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, yerel sakinlerin turizme karşı algı ve tutumları, "turizmden ekonomik fayda", "turizmde toplum güçlendirme (psikolojik, sosyal ve politik)" ve "ekosentrik tutum" faktörleri üzerinden, WBÖRK perspektifiyle ampirik olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın hem teorik hem de pratik anlamda çeşitli çıkarımlarının olacağı düşünülmektedir.

2. LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ VE HİPOTEZ GELİŞİMİ

2.1. Turizme Karşı Yerel Sakinlerin Algı ve Tutumu

Yerel sakinlerin turizme olan bakışının önemli olması birçok araştırmacıyı (Alaeddinoğlu, 2007; Andereck ve Vogt, 2000; Çiçek ve Sarı, 2018; Duran ve Ozkul, 2012; Gursoy vd., 2002; Gursoy vd., 2010; Gursoy ve Kendall, 2006; Gursoy ve Rutherford, 2004; Harrill, 2004; Ko ve Stewart, 2002; Okuyucu ve Somuncu, 2012; Özdemir ve Kervankıran, 2011; Yılmaz ve Şahin, 2009; Türker vd., 2016; Aksu ve Görman, 2019; Ayazlar ve Ayazlar, 2016; Ayazlar, 2016; Varnacı ve Somuncu, 2011 gibi) bu yönde araştırma yapmaya teşvik etmiştir. Bu alanda yürütülen çalışmaların üzerinde durduğu temel nokta, sakinlerin turizme karşı algı ve tutumlarının, turizmle elde ettikleri fayda ve maruz kaldıkları maliyetlere göre farklılaştığıdır (Gursoy vd., 2002). Birçok çalışma bu farklılaşmayı SDT ile açıklamaktadır. SDT, bir etkileşim durumunda grup ve bireyler arasındaki kaynakların değişimini anlamaya yönelik genel bir sosyolojik teoridir (Ap, 1992). SDT'nin temel ilkesi, insan etkileşiminin temel bir biçimi olan sosyal ve maddi kaynakların değişimidir ve insanlar her zaman kendi değişim sonuçlarının değerini maksimize etmek isterler (Kelly ve Thibaut, 1979). SDT, sakinlerin turizm gelişimi ile ilgili olumlu ve olumsuz etkilere ilişkin algılarını açıklamak için sıklıkla kullanılmıştır (Andereck vd., 2005; Ap, 1992; Choi ve Murray, 2010; Gursoy vd., 2002; Gursoy ve Kendall, 2006; Gursoy ve Rutherford, 2004; Harrill, 2004; Látková ve Vogt, 2012; Lee, 2013; Nunkoo ve Ramkissoon, 2010; Perdue vd., 1987, 1990; Vargas-Sanchez vd., 2011; Weaver ve Lawton, 2013; Yoon vd., 2001). Yapılan ampirik araştırmaların birçoğunda sakinlerin fayda-maliyet algıları ile turizm desteği arasında doğrusal bir ilişki olduğu saptanmıştır (Gursoy ve Rutherford, 2004; Andereck vd., 2005; Wang vd., 2020). Bu anlamda SDT'nin ekonomik olarak odaklandığı fayda-maliyet algısı WBÖRK'nin biçimsel rasyonalitesiyle birebir uyumaktadır. Yukarıda değerlendirilmesi yapılan literatüre göre, bu çalışmada turizmin algılanan (olumlu ve olumsuz) etkileri ile turizm gelişimine destek yapıları arasındaki ilişki için şu hipotezler önerilmiştir:

- **H1 (+):** Turizmin algılanan olumlu etkileri ile turizm gelişimine destek arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.
- **H2 (-):** Turizmin algılanan olumsuz etkileri ile turizm gelişimine destek arasında negatif ve anlamlı bir ilişki vardır.

2.2. Weber'in Biçimsel ve Özsel Rasyonalite Kuramı (WBÖRK)

Turizm araştırmalarında SDT'nin ekonomik olarak fayda-maliyet ilişkisine odaklanmasından dolayı, araştırmacılar daha objektif sonuçlar elde etmek için farklı değişken ve teoriler ile bu açığı kapatmaya çalışmışlardır. Sakinlerin turizme yönelik tutumlarını etkileyen hem ekonomik hem de ekonomik olmayan faktörlerin nasıl ele alınacağı üzerine literatürde ki bu boşluk, çeşitli yaklaşımlarla (Nunkoo ve Ramkissoon, 2011; Woosnam vd., 2009; Boley vd., 2014, 2015; McGehee, 2007; Strzelecka vd., 2017) doldurulmaya çalışılmıştır. Söz konusu yaklaşımlardan birisi de Weber'in rasyonalite kuramı olmuştur. Weber' in tipolojisini kullanan turizmdeki mevcut çalışmalar biçimsel ve özsel rasyonalite eylem tipolojisine odaklanmışlardır. Biçimsel ve özsel rasyonalite, sosyolog Max Weber tarafından bir kişinin farklı ekonomik faaliyet biçimlerine katılmasının ardında yatan motivasyonu açıklamanın bir yolu olarak geliştirilmiştir (Boley, 2013). Weber' in *biçimsel (formal) rasyonalite* kavramı, büyük oranda ekonomik ihtiyaçların sağlanmasıyla ilişkilidir (Boley ve McGehee, 2014; McGehee ve Meares, 1998; Strzelecka vd., 2017). Turizmde biçimsel rasyonalite, turizmden maddi olarak yararlanan sakinlerin genelde turizmin etkilerini daha olumlu gördükleri ve turizm gelişimine daha fazla destek verdiklerini açıklamak için SDT ile örtüşmektedir (Boley vd., 2014). *Özsel (substantive) rasyonalite* ise, ekonomik ihtiyaçların sağlanmasından ziyade, ekonomik olmayan (belirli bir felsefi görüş, değer, inanç, ahlak duygusu ya da toplumsal değişim vizyonu) faktörlere karşılık gelmektedir (Boley vd., 2014; Kalberg, 1980;

Strzelecka vd., 2017b). Bu nedenle hem ekonomik hem de ekonomik olmayan değişkenlerin bir arada kullanılmasına olanak sağlayan WBÖRK'nin SDT'nin yerine kullanılması önerilmektedir.

WBÖRK, kentsel yeşil alan-sakinler arasındaki ilişki (Palardy vd., 2018), turizmde yerel sakinlerin tutumunu açıklama ve güçlendirme (Boley vd., 2014), yer bağlılığı ve güçlendirme ilişki (Strzelecka vd., 2017c), turizm bilgisi, güçlendirme ve turizmde politik eylem ilişkisi (Joo vd., 2020) gibi çeşitli araştırmalarda kullanılarak ampirik olarak test edilmiştir. Genel olarak literatürdeki bulgular, yerel sakinlerin turizmi ekonomik kalkınma için bir araç olarak gördüklerini ve bu nedenle ekonomik kalkınma stratejisi olarak turizm gelişimini desteklediklerini göstermektedir (Dyer, Gursay, Sharma ve Carter, 2007; Ko ve Stewart, 2002; Long vd., 1990; McGehee & Andereck, 2004). Literatürle ilişkili olarak aşağıdaki hipotezler önerilmiştir:

- **H3 (+):** Turizmden elde edilen ekonomik fayda ile turizmin algılanan olumlu etkileri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.
- **H4 (-):** Turizmden elde edilen ekonomik fayda ile turizmin algılanan olumsuz etkileri arasında negatif ve anlamlı bir ilişki vardır.
- **H5 (+):** Turizmden elde edilen ekonomik fayda ile turizm gelişimine destek arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

2.3. Turizmde Toplum Katılımı ve Güçlendirme

Literatürde sürdürülebilir turizm bağlamında güç ve güçlendirme süreçlerini teorik ve ampirik olarak değerlendiren çalışmalar (Boley ve Johnson Gaither, 2016; Boley ve McGehee, 2014; 2016; Maruyama vd., 2016; Park ve Kim, 2016; Ramos ve Prideaux, 2014; Sofield, 2003; Strzelecka ve Wicks, 2015; Sutawa, 2012; Weng ve Peng, 2014) gün geçtikçe artmaktadır. Çünkü, turizmde toplumların katılımı ve güçlendirilmesi sürdürülebilir turizmin perspektifiyle birebir örtüşmektedir (Tuncer, 2019). Turizm araştırmalarında ilk olarak, Akama (1996) turizmde toplumsal güçlendirmenin gerekliliğini önermiştir (Boley, 2013). Scheyvens (1999) güçlenmeyi, Friedmann (1992)'in görüşlerine dayanarak, toplum turizmi için siyasi, ekonomik, psikolojik ve sosyal boyutları içeren bir güçlendirme çerçevesi önermiştir (Boley, 2013). Sofield (2003) turizmde güçlendirme kavramının, teorilerini ve yöntemlerini daha da derinleştirerek sürdürülebilir turizm perspektifinde literatüre kazandırmıştır. Toplum katılımı ve güçlendirme, sürdürülebilir turizm literatüründe psikolojik, sosyal, ekonomik, politik ve son zamanlarda çevresel güçlendirme boyutlarına ayrılmıştır (Boley ve McGehee, 2014; Ramos ve Prideaux, 2014; Scheyvens, 1999). Bu çalışmada, güçlendirmenin çok boyutlu kavramlaştırılması psikolojik, sosyal ve politik boyutlarıyla turizm özelinde değerlendirilmiştir.

2.3.1. Psikolojik Güçlendirme

Psikolojik güçlendirme, bireysel analiz düzeyinde güçlenmeyi ifade etmektedir (Zimmerman, 1990). Turizmde ise, sakinlerin gurur ve benlik saygısını etkileyen faktörlerle ilgilidir (Boley vd., 2014; Maruyama vd., 2016; Strzelecka vd., 2017). Bu gurur ve benlik saygısı özellikle ev sahibi toplulukların, doğal ve kültürel kaynaklarını deneyimlemek için ziyaret eden yabancı insanlardan dolayı kendilerini özel hissetmelerinden kaynaklanmaktadır (Boley vd., 2014; Scheyvens, 1999; Weng ve Peng, 2014). Genel literatürde psikolojik güçlendirme ile turizm etkileri ve desteği arasında ilişkileri doğrulayan pek çok çalışma mevcuttur (Boley vd., 2014, 2018; Strzelecka vd., 2017; Maruyama vd., 2017; Weng ve Peng, 2014). Örneğin, Boley vd., (2014), RETS'i (Resident Empowerment through Tourism Scale) kullanarak psikolojik güçlenmeyi, sakinlerin turizm gelişimine desteğini etkileyen önemli bir yapı olduğunu saptamışlardır. Weng ve Peng, (2014) Çin'in tarihi Furong köyünde yaptıkları çalışmada, toplumların turizm konusundaki yetersizliklerinin güçlendirme ile aşılabacağı, psikolojik güçlendirilmenin ise toplumsal güçlenmenin

çekirdeğini oluşturduğunu saptamışlardır. Literatürle ilişkili olarak araştırmada önerilen hipotezler şöyledir:

- **H6 (+):** Algılanan psikolojik güçlendirme ile turizmin algılanan olumlu etkileri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.
- **H7 (-):** Algılanan psikolojik güçlendirme ile turizmin algılanan olumsuz etkileri arasında negatif ve anlamlı bir ilişki vardır.
- **H8 (+):** Algılanan psikolojik güçlendirme ile turizm gelişimine destek arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

2.3.2. Sosyal Güçlendirme

Sosyal güçlendirme, toplum üyeleri arasındaki ilişkilere ve turizmin topluluğun uyum ve iş birliği yapma kabiliyetini nasıl etkilediğine odaklanan bir güçlendirme türüdür (Boley ve McGehee, 2014; Ramos ve Prideaux, 2014; Scheyvens, 1999). Sosyal güçlendirme ile, özellikle sürdürülebilir turizm gelişiminde, toplumlara kazandırılması gereken uyum ve iş birliğine vurgu yapılmaktadır (Boley vd., 2014; Scheyvens, 1999). Literatürde sosyal güçlendirmenin, sakinlerin turizme karşı tutumlarını açıklayan bir faktör olduğu önceki araştırmalarda ampirik olarak test edilmiştir (Boley vd., 2014, 2017; Strzelecka vd., 2017; Maruyama vd., 2017; Joo vd., 2020). Örneğin, Strzelecka vd., (2017) Polonya'nın Choczewo yerleşiminde yaptıkları çalışmada, sakinlerin sosyal olarak güçlendirilmesinin, turizmin gelişimini desteklemede önemli bir faktör olduğunu saptamışlardır. Literatürle desteklenerek araştırma için aşağıdaki hipotezler önerilmiştir:

- **H9 (+):** Algılanan sosyal güçlendirme ile turizmin algılanan olumlu etkileri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.
- **H10 (-):** Algılanan sosyal güçlendirme ile turizmin algılanan olumsuz etkileri arasında negatif ve anlamlı bir ilişki vardır.
- **H11 (+):** Algılanan sosyal güçlendirme ile turizm gelişimine destek arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

2.3.3. Politik Güçlendirme

Politik güçlendirme, yerel sakinlerin turizm gelişimi konusundaki endişelerini paylaşma yetkisine sahip olduklarında ortaya çıkan güçlendirme boyutudur (Scheyvens, 1999). Başka bir deyişle, Tosun (2001)'a göre turizmde toplum katılımının en üst basamağını ifade etmektedir. Turizmde politik anlamda güçlendirilen yerel sakinler siyasi etkinlik sergiler, sosyal ve politik kaynakları istihdam etmeye motive olurlar (Boley vd., 2014; Joo vd., 2020). Yapılan birçok araştırmada, politik güçlendirme ile sakinlerin algıları arasında önemli ilişkiler olduğu saptanmıştır (Boley vd., 2014). Örneğin, Boley vd., (2014) ABD-Virginia'nın üç farklı yerleşim yerinde yaptıkları çalışmalarında, politik güçlendirme ile turizmin algılanan (olumlu-olumsuz) etkileri arasında anlamlı ilişkiler saptamışlardır. Literatürce desteklenerek araştırmada önerilen hipotezler şöyledir:

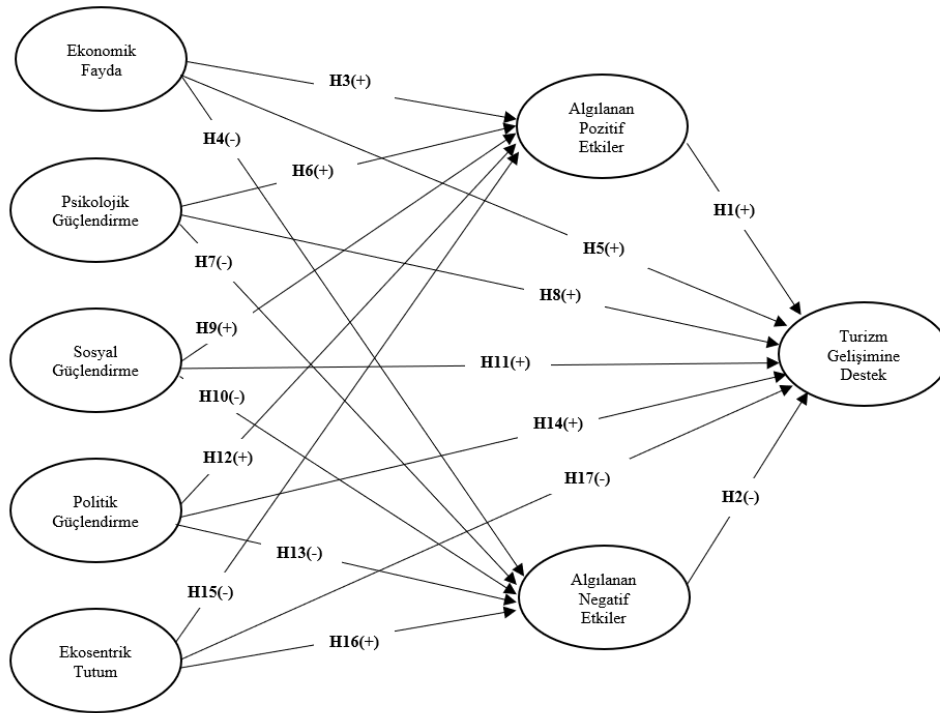
- **H12 (+):** Algılanan politik güçlendirme ile turizmin algılanan olumlu etkileri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.
- **H13 (-):** Algılanan politik güçlendirme ile turizmin algılanan olumsuz etkileri arasında negatif ve anlamlı bir ilişki vardır.
- **H14 (+):** Algılanan politik güçlendirme ile turizm gelişimine destek arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

2.4. Çevresel Sürdürülebilirlik ve Ekosentrik Tutum

UNEP ve WTO (2005)'ya göre, çevresel sürdürülebilirlik, ekolojik sürdürülebilirlik olarak bilinir ve bir alanın çevre, biyolojik çeşitlilik ve kaynaklarının korunmasına odaklanır. Çevre, turizm ürününün ana unsuru kabul edilmektedir. Bu nedenle çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması gerekmektedir. Literatürde ekosentrik tutum düzeyinin, destinasyonlarda sakinlerin turizm etkilerine ve turizm gelişim desteğine ilişkin algılarını önemli ölçüde etkilediğine dair bulgular mevcuttur (Gursoy vd., 2002; Gursoy ve Rutherford, 2004; Jurowski vd., 1997; Nunkoo ve Ramkissoon, 2010). Örneğin, Gursoy vd., (2002) ABD Virginia'da yaptıkları araştırmada, ekosentrik tutum ile turizmin algılanan fayda ve maliyetleri arasında anlamlı ters bir ilişki olduğunu, ancak turizm gelişim desteği ile anlamlı pozitif bir ilişki olduğunu saptamışlardır. Literatürdeki bulgular baz alınarak aşağıdaki hipotezler önerilmiştir:

- **H15 (-):** Ekosentrik tutum ile turizmin algılanan olumlu etkileri arasında negatif ve anlamlı bir ilişki vardır.
- **H16 (+):** Ekosentrik tutum ile turizmin algılanan olumsuz etkileri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.
- **H17 (-):** Ekosentrik tutum ile turizm gelişimine destek arasında negatif ve anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırmanın modelinde kullanılan yapılar ve bu yapılar arasındaki nedensel ilişkileri (hipotezleri) gösteren yol ağları Şekil 1'de detaylı olarak sunulmuştur.

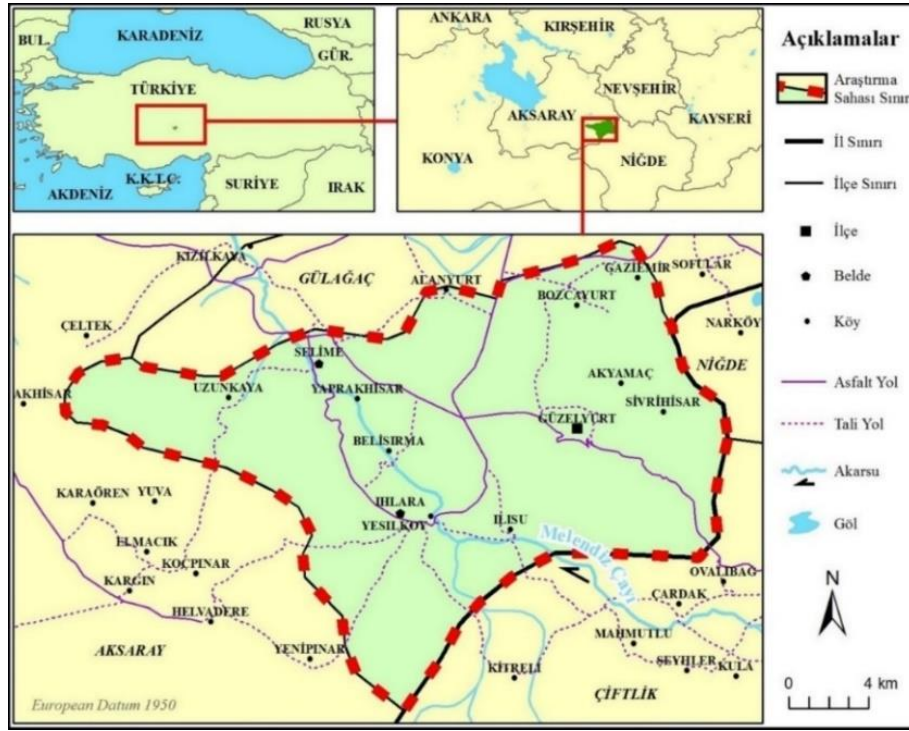

Şekil 1. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

3. MALZEME VE METOT

3.1. Araştırma Sahası

Güzelyurt, İç Anadolu Bölgesi'nin Orta Kızılırmak Bölümü'nün güneyinde yer alan Aksaray iline bağlı bir ilçedir (Şekil 2). İlçe, 422 km² lik yüz ölçümüne sahiptir.

Şekil 2. Araştırma Sahası Lokasyonu

Eski adı Karballa, daha sonra Gelveri olan Güzelyurt, Prehistorik devirlerden beri insanlara yurt olmuştur (Şahin, 2014; Pekak, 1993). Güzelyurt ve çevresi tarihsel süreçte Hitit, Pers, Kapadokya Krallığı, Eski Yunan, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı hâkimiyeti dönemlerini yaşamıştır. Güzelyurt ve çevresinin morfolojik yapısı, tektonik denetimli Neojen-Kuvaterner volkanizmasına ve iklimik-flüvyal süreçlere bağlı olarak gelişmiştir. Bu morfolojik yapı, tarihsel süreç içerisinde sahanın beşerî coğrafyasını da önemli ölçüde şekillendirmiş ve çok eski bir yerleşim alanı olmasında etkili olmuştur. Özellikle vadi içleri ve yamaçlarda insanlar tarafından oluşturulan kaya oyma yapıların (manastır, kilise, yerleşim yeri) tarihi çok eskilere gitmektedir (Varnacı, 2012). Güzelyurt, 2018 yılında yerli ve yabancı olmak üzere toplam 523.395 kişi tarafından ziyaret edilmiştir (Aksaray Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2018). Güzelyurt'a bağlı olan Ihlara Vadisi Örenyeri, 2018 yılında ülke genelinde en çok ziyaret edilen ilk on listesinde altıncı sırada yer almıştır (Aksaray Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2018).

Güzelyurt, turizm açısından önemli doğal ve kültürel kaynaklara sahip olmasına rağmen bu alanda yatırımları teşvik eden politikaların eksikliği nedeniyle pek çok farklı turizm kaynağı verimli ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılamamaktadır (Tuncer ve Çavuş, 2017). Yörede yaşayan halkın büyük bir kısmı geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır. İlçede istihdam şartlarının yetersizliğine paralel olarak düşük yaşam standartları mevcuttur ve bu durumda ilçenin göç vermesine neden olmaktadır. Ayrıca turizm kaynaklarından ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda fayda sağlayamayan yöre halkı koruma konusunda da duyarsız ve bilinçsiz olabilmektedir. Güzelyurt ilçesinin araştırma sahası olarak seçilmesinde; (1) bölgenin önemli destinasyonlarından biri olması, (2) turizm gelişiminde ilçe sakinlerinin turizme karşı algı-tutumlarının saptanmasının gerekliliği ve (3) sosyo-ekonomik olarak az gelişmişlik probleminin

çözümü için yöre paydaşlarının görüşlerini dikkate alan, katılımcı bir planlama anlayışı ile oluşturulacak turizm gelişiminin gerekliliği gibi nedenler etkili olmuştur.

3.2. Veri Toplama Aracı ve Örneklem

Çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılan ölçek, önceki araştırmalarda kullanılan ölçeklere dayalı olarak tasarlanmıştır. Hazırlanan anket demografik bilgiler dışında, sekiz yapı ve 37 maddeden oluşmaktadır (Tablo 2). Turizmin algılanan (olumlu ve olumsuz) etkileri yapısı çeşitli çalışmalardan (Ko ve Stewart, 2002; Látková ve Vogt, 2012; McGehee ve Andereck, 2004; Yoon vd., 2001) uyarlanan on iki maddeden; güçlendirme yapıları (psikolojik, sosyal ve politik) Boley vd., (2014), Strzelecka vd., (2017)'den uyarlanan on iki maddeden; ekonomik fayda yapısı Boley vd., (2014)'den uyarlanan dört maddeden; turizm gelişimine destek yapısı benzer çalışmalardan (Choi ve Murray, 2010; Gursoy ve Rutherford, 2004; Lankford ve Howard, 1994; Lee, 2013; Teye, Sönmez ve Sirakaya, 2002) uyarlanan beş maddeden; son olarak ekosentrik tutum yapısı Choi & Murray, (2010)'den uyarlanan dört maddeden oluşmaktadır. Tüm maddeler 5'li likert ölçeği kullanılarak ölçülmüştür (1:kesinlikle katılmıyorum; 5:kesinlikle katılıyorum). İngilizce olarak hazırlanan anket formu daha sonra uzman çevirmenler tarafından Türkçe'ye çevrilmiş ve kapsam geçerliliğini sağlaması amacıyla turizm alanında uzman iki araştırmacının değerlendirmesine sunulmuş, görüş ve önerileri anket formunda dikkate alınmıştır. Ayrıca kullanılan ölçekler için, 2018 yılında OMÜ Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan onay raporu alınmıştır.

Araştırmada kullanılan nicel veri toplama araçlarının katılımcılar tarafından ne derecede anlaşıldığı ve güvenilirliklerini tespit etmek amacıyla pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. 2017 Ağustos ayında Güzelyurt ilçesinde ikamet eden 65 katılımcıya anket uygulanmıştır. Pilot çalışmanın ardından anketlerde bazı küçük değişiklikler yapılarak anketler son haline getirilmiştir. Elde edilen verilerin güvenilirlik değerleri incelendiğinde, ölçüm aracının güvenilirliği Cronbach's Alpha (α) katsayısının hesaplanması suretiyle belirlenmiş ve 0,883 Cronbach's Alpha (α) değerine ulaşılmıştır. Genel olarak bu değer 0,7 üzerinde olması kabul edilebilir, 1'e yaklaştıkça mükemmel olarak değerlendirilmektedir (Özdamar, 2013). Bu bilgiye dayanarak pilot çalışma sonucunda anketin yüksek derecede güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Modelin ölçekleri doğrultusunda, 2018 yılında Güzelyurt ilçe merkezi, Ihlara ve Selime Beldeleri ile Belisırma, Yaprakhisar, Gaziemir ve Ilisu köylerinde yaşayan sakinlere uygulanan anketlerle veriler toplanmıştır. Anket uygulamasında özellikle ilçe geneli nüfusunun yoğun olduğu ve turistik faaliyetlerin yaygın olarak yürütüldüğü bölgeler seçilmiştir. Kolayda örneklem yöntemiyle yüz yüze uygulanan anketlerle birlikte 387 adet cevaplandırılmış anket formu ile bir başlangıç veri seti elde edilmiştir. Ancak uygun doldurulmayan anket formlarından 18'i çıkarılmış geriye kalan 369 yanıt analizlerde kullanılmıştır. Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM)'nde örneklem hacminin çeşitli araştırmacılar tarafından en az 200 olmak kaydıyla 200-500 aralığında olması gerektiği belirtilmektedir (Hair vd., 1998; Kline, 1998). Veri setinin oluşturulma, taranma ve değerlendirme süreçleri ile analizler SPSS ve AMOS programları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Analizler üç aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk olarak katılımcıların demografik bilgilerinin betimleyici istatistikleri; ikinci olarak kullanılan model ve yapıların uyumu, güvenilirliği ve geçerliliğini sağlamak amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA); son olarak yapılar arasındaki nedensel ilişkileri anlamak ve önerilen hipotezleri test etmek için YEM analizi gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Demografik Bilgiler

Analizler sonucunda elde edilen demografik bilgiler incelendiğinde, katılımcıların %72,6' sını (n= 268) erkekler, %27,4'ünü (n= 101) kadınlar oluşturmaktadır. Detaylı demografik bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Demografik Bilgiler							
		(n)	(%)				
Cinsiyet	Erkek	268	72,6	Ortalama Gelir	1000 TL ve daha az	64	17,3
	Kadın	101	27,4		1001 TL-1800 TL	107	29
	Toplam	369	100		1801 TL-2600 TL	128	34,7
Medeni Durum	Evli	309	83,7	Çalışma durumu	2601 TL ve üstü	70	19,0
	Bekar	60	16,3		Toplam	369	100
	Toplam	369	100				
Eğitim Düzeyi		(n)	(%)	İkamet Süresi	Özel sektör	101	27
	İlkokul	65	17,6		Kamu	37	10,0
	Ortaokul	137	37,1		Serbest meslek	82	22,2
	Lise	85	23,0		Emekli	50	13,6
	Ön lisans	54	14,6		Çiftçi	40	10,8
	Lisans	28	7,6		Diğer (Çalışmıyor, öğrenci vb.)	79	16
Toplam	369	100	Toplam	369	100		
Yaş		(n)	(%)	İkamet Süresi	1 yıldan az	12	3,3
	18-33 yaş	121	32,8		1-5 yıl	18	4,9
	34-49 yaş	181	49,1		6-10 yıl	12	3,3
	50-64 yaş	63	17		11 yıl ve üzeri	327	88,6
	65+	4	1,1		Toplam	369	100
Toplam	369	100					

4.2. Ölçüm Modeli (DFA)

Analizlerin ikinci adımında DFA'dan yararlanılmıştır. Yapılar arası ilişkilerin yapısal eşitlik modeli için uygun olup olmadığını belirlemek için DFA gereklidir (Anderson ve Gerbing, 1988). "En Çok Olabilirlik (Maximum Likelihood)" tahmini kullanılarak gerçekleştirilen DFA işleminden sonra ilk olarak model uygunluğunun değerlendirilmesi yapılmış ve uyum iyiliği değerlerinin düşük olduğu görülmüştür. Daha sonra standardize faktör yükleri 0,50' nin altında olan POG1 ve TANE1 maddeleri modelden çıkartılmış ve "Modification Indices" bölümündeki öneriler gerçekleştirilmiştir. Revizyondan sonra elde edilen ölçüm modelinin, verilere iyi bir uyum gösterdiği saptanmıştır (Goodness-of-fit statistics: $\chi^2=1465,928$, $df=489$, $\chi^2/df=2,998$, $p < .001$, NFI=0.911, RFI=0.898, IFI=0.938, CFI=0.938, TLI=0.929, SRMR= 0.054 ve RMSEA=0.073).

Ölçüm modelinde öncelikle bileşik güvenilirlik (Composite Reliability-CR) değerleri dikkate alınmıştır. Gizil değişkenlerin bileşik güvenilirliği için en az 0,70 sınırı (Bagozzi ve Yi, 2012) önerilmektedir. Araştırmanın ölçüm modelinde yer alan değişkenlere ait CR değerlerinin 0,841-0,973 aralığında olması (Tablo 2), modelin bileşik güvenilirliğe sahip olduğu anlamına gelmektedir. Ayrıca kullanılan ölçeklerin Cronbach's Alfa (α) katsayı değerlerinin 0,835-0,970 aralığında olması, güvenilirliğin yüksek olduğunu göstermektedir.

Weber'in Rasyonalitesi Perspektifinden Sakinlerin Turizme Karşı Algı ve Tutumları: Güzelyurt İlçesi (Aksaray)
Örneğinde Ampirik Bir Analiz

Tablo 2. Ölçüm Modeli Sonuçları

Faktör ve Madeler	SFL	CR	AVE	Cronbach's α
Ekonomik Fayda (EF)		0,920	0,755	0,899
EF1-Turizm fatura ödememe yardımcı oluyor.	,984***			
EF2-Gelirimin bir kısmı turizme bağlıdır.	,982***			
EF3-Turizmin daha fazla gelişimi bana ekonomik fayda sağlar.	,693***			
EF4-Ailemin ekonomik geleceği turizme bağlıdır	,781***			
Psikolojik Güçlendirme (PG)		0,962	0,836	0,963
PG1-Turizm beni burada yaşadığım için gururlandırıyor.	,909***			
PG2-Turizm kendimi özel hissettiriyor.	,954***			
PG3-Turizmde sunabileceğimizi başkalarına anlatmak isterim	,942***			
PG4-Ziyaretçilerle paylaşabileceğim eşsiz bir kültüre sahibim.	,894***			
PG5-Turizmde ilçemi özel tutmak için çalışmak isterim.	,871***			
Sosyal Güçlendirme (SG)		0,841	0,646	0,835
SG1-Turizm beni topluma daha fazla bağlı hissettiriyor.	,620***			
SG2-Turizm içimde toplum ruhu hissi uyandırıyor.	,772***			
SG3-Turizm bana topluma katılma yolları sağlıyor.	,978***			
Politik Güçlendirme (POG)		0,968	0,909	0,945
POG2-Turizm karar verme süreçlerine dahil oluyorum.	,950***			
POG3-Turizmin nasıl geliştiği konusunda seçimim/oyum önemlidir.	,949***			
POG4-Turizm gelişimi konusunda endişelerimi paylaşma yetkisine sahibim.	,961***			
Turizmin Algılanan Pozitif Etkileri (TAPE)		0,953	0,648	0,956
TAPE1-Turizm yerel halkın kültürel gelişimine katkı sağlar.	,867***			
TAPE2-Turizm yerel halkın yaşam kalitesini artırır.	,930***			
TAPE3-Turizm yerel halka ekonomik kazanç sağlar	,876***			
TAPE4-Turizm yerel ekonomiyi destekleyen en önemli sektörlerdendir.	,873***			
TAPE5-Turizm doğal ve beşerî çevrenin korunması ve gelişimine katkı sağlar.	,864***			
TAPE6-Turizm gelecek nesiller için çevre kalitesini iyileştirir.	,864***			
Turizmin Algılanan Negatif Etkileri (TANE)		0,869	0,585	0,872
TANE2-Turizm suç oranını artırır.	,562***			
TANE3-Turizm kültürel varlıkları tahrip eder.	,961***			
TANE4-Turizm çevresel tahribata neden olur.	,955***			
TANE5-Turizm kültürel yozlaşmaya neden olur.	,708***			
TANE6-Turizm yaşam maliyetini artırır.	,521***			
Ekosentrik Tutum (ET)		0,973	0,899	,970
ET1-Turizm geliştiricileri çevre koruma çabalarını güçlendirmelidir.	,894***			
ET2-Doğanın çeşitliliğine değer verilmeli ve korunmalıdır.	,984***			
ET3-Turizm, yaban hayatı ve doğal yaşam alanlarını her zaman korumalı.	,988***			
ET4-Turizmin olumsuz etkileri için düzenleyici çevre stand. ihtiyaç vardır.	,924***			
Turizm Gelişimine Destek (TGD)		0,944	0,774	,940
TGD1-Turizmin olumlu yararları olumsuz zararlarından daha fazladır.	,766***			
TGD2-Turizmin aktif olarak teşvik edilmesi gerektiğini düşünüyorum.	,825***			
TGD3-Turizmi destekliyorum ve turizmin önemli olduğunu görmek istiyorum.	,889***			
TGD4-Turizmin tanıtımı desteklenmelidir.	,929***			
TGD5-Burası turistik bir yer olarak kalmalıdır.	,973***			

SFL= Standardized Factor Loading (λ); CR= Composite Reliability; AVE= Average Variance Extracted;
Tüm standartlaştırılmış faktör yüklerine anlamlı şekilde ulaşıldı, *** p < .001.

Sonraki aşamada ise modelin yapı geçerliliğini sağlaması gerekmektedir. Bunun için yakınsak (convergent validity) ve ayırt edici geçerlilik (discriminant validity) incelenmiştir. Yakınsak geçerliliğe ulaşmak için gözlenen değişkenlerin standart faktör yükünün 0,5'den büyük ve anlamlı olması (Jöreskog ve Sörbom, 1996), her bir yapı için CR değerleri ve Cronbach's Alpha katsayılarının 0,7'den (Hair vd., 1998) ve Ortalama Açıklanan Varyans (AVE) oranının 0,5'ten yüksek olması gerekmektedir (Bagozzi ve Yi, 1988). Araştırmanın ölçüm modeli incelendiğinde (Tablo 2), ilk olarak standardize faktör yükleri (0,521- 0,988) ve CR değerlerinin (0,841- 0,973) eşik değerleri ulaştığı görülmüştür. İkinci olarak, Cronbach's Alfa katsayıları (0,835 ve üstü) ve AVE değerlerinin (0,585'den büyük olması) eşik değerlere ulaşması 8 yapının da yakınsak geçerliliğe sahip olduğu anlamına gelmektedir.

Ayır edici geçerlilik için literatürde sıklıkla Fornell - Larcker kriteri kullanılmaktadır. Fakat son çalışmalarla birlikte Fornell - Larcker kriterinin güvenilirliği eleştirilmeye başlanmıştır. Bu nedenle ayır edici geçerlilik için Henseler vd., (2015) tarafından önerilen HTMT (heterotrait-monotrait) tekniği tercih edilmiştir. HTMT kriteri, çalışmadaki tüm değişkenlere ait ifadelerin korelasyonlarının ortalamasının, aynı değişkene ait ifadelerin korelasyonlarının geometrik ortalamalara oranlarını ifade etmektedir (Henseler vd., 2015). Literatürde HTMT oranının 0,9'un altında olması gerektiği belirtilmektedir (Henseler vd., 2015). HTMT oranına ait bütün değerlerin (Tablo 3) 0,90'dan küçük olduğu görülmektedir. Sonuçlar, ölçüm modelinin ayır edici geçerliliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. Heterotrait-Monotrait Oranı (HTMT) Sonuçları

Yapılar	EF	TGD	TANE	TAPE	SG	PG	ET
Ekonomik Fayda							
Turizm Gelişimine Destek	,270						
Turizmin Algılanan Negatif Etkileri	,355	,603					
Turizmin Algılanan Pozitif Etkileri	,403	,649	,735				
Politik Güçlendirme	,379	,242	,215	,321			
Sosyal Güçlendirme	,351	,288	,301	,380	,632		
Psikolojik Güçlendirme	,379	,601	,486	,666	,483	,602	
Ekosentrik Tutum	,045	,355	,047	,159	,091	,085	,104

4.3. Hipotezlerin Testi

Araştırma modelinde yer alan değişkenlerin doğrulanmasının ardından, yapısal modelin yani hipotezlerin test edilmesi aşamasında YEM analizi gerçekleştirilmiştir. Modelde yer alan faktörlerin ve bu faktörler arasındaki nedensel ilişkilerin açıklanabileceği varsayılarak Şekil 2'de yer alan yol modeli oluşturulmuştur. "En Çok Olabilirlik (Maximum Likelihood)" tahmini kullanılarak gerçekleştirilen analiz sonucu, uyum iyiliği değerleri revize edildikten sonra eşik değerler yakalanmıştır. (Goodness-of-fit statistics: $\chi^2=1465,928$, $df=489$, $\chi^2/df=2,998$, $p < .001$, $NFI=0.910$, $RFI=0.897$, $IFI=0.938$, $CFI=0.938$, $TLI=0.929$, $SRMR= 0.056$ ve $RMSEA=0.074$). Sonuçlara göre, önerilen 17 hipotezden 11 tanesi farklı anlamlılık düzeyinde desteklenirken (8 hipotez $p < 0.001$; 3 hipotez $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı) 6 hipotez desteklenmemiştir (Tablo 4- Şekil 3).

Turizmden algılanan etkiler ile turizm gelişimine destek yapıları arasında önerilen ilk grup hipotezler kabul edilmiştir. Daha spesifik olarak, turizmden algılanan olumlu etkilerin, turizm gelişimine verilen desteği ($\beta = 0.27$, $p < .001$) pozitif yönde etkilediği saptanmıştır. Tam tersi durumda ise, algılanan olumsuz etkilerin, turizm gelişimine verilen desteği ($\beta = -0.24$, $p < .001$) negatif yönde etkilediği saptanmıştır. Bir diğer hipotez grubu olan, ekonomik fayda ile turizmin etkileri ve turizm gelişimine destek yapıları arasındaki bulgular incelendiğinde: Ekonomik faydanın algılanan olumlu etkileri ($\beta = 0.16$, $p < .001$) pozitif yönde, olumsuz etkileri ($\beta = -0.20$, $p < .001$) ise negatif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak ekonomik fayda faktörünün turizm gelişimine verilen desteği ($\beta = 0.08$, $p < .05$) pozitif yönde etkilediği görülmüştür.

Tablo 4. Hipotezlerin Testi

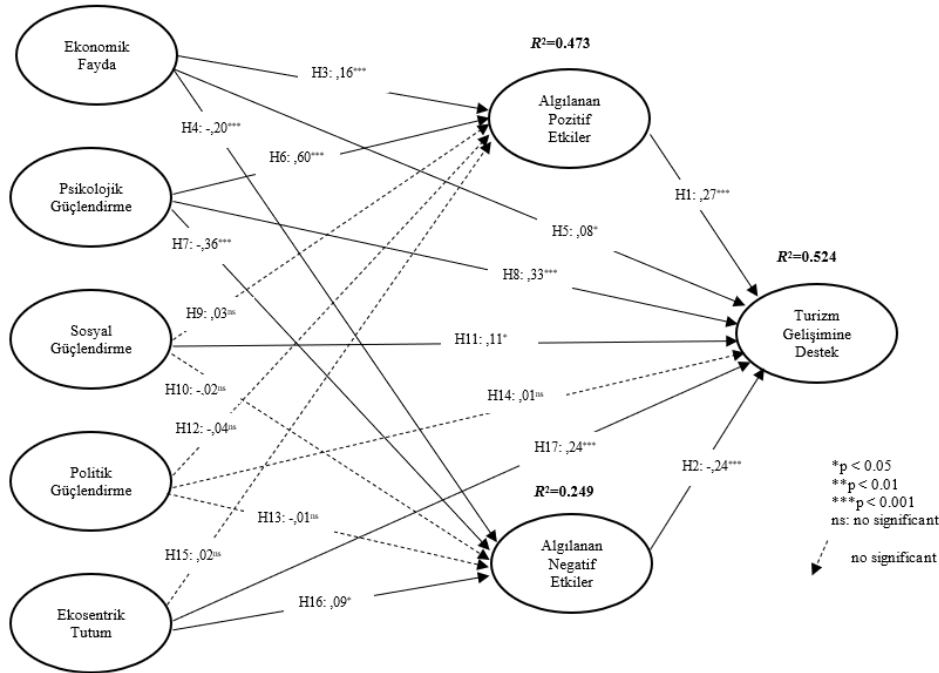
Hipotezler	Model yolları	β coefficients	t-statistics	p	Sonuç
H1	TAPE → TGD	,27	3,945	***	Desteklendi
H2	TANE → TGD	-,24	-4,102	***	Desteklendi
H3	EF → TAPE	,16	3,672	***	Desteklendi
H4	EF → TANE	-,20	-3,703	***	Desteklendi
H5	EF → TGD	,08	2,095	*	Desteklendi
H6	PG → TAPE	,60	9,843	***	Desteklendi
H7	PG → TANE	-,36	-5,025	***	Desteklendi
H8	PG → TGD	,33	5,075	***	Desteklendi
H9	SG → TAPE	,03	-0,488	,626 ^{ns}	Desteklenmedi
H10	SG → TANE	-,02	-0,359	,719 ^{ns}	Desteklenmedi
H11	SG → TGD	,11	2,715	*	Desteklendi
H12	POG → TAPE	-,04	-0,802	,423 ^{ns}	Desteklenmedi
H13	POG → TANE	-,01	-0,267	,789 ^{ns}	Desteklenmedi
H14	POG → TGD	,01	0,206	,837 ^{ns}	Desteklenmedi
H15	ET → TAPE	,02	0,473	,636 ^{ns}	Desteklenmedi
H16	ET → TANE	,09	2,303	*	Desteklendi
H17	ET → TGD	,24	5,885	***	Desteklendi

Notlar: TAPE= Turizmden Algılanan Pozitif Etkiler; TANE= Turizmden Algılanan Negatif Etkiler; TGD= Turizm Gelişimine Destek; EF=Ekonomik Fayda; PG=Psikolojik Güçlendirme; SG=Sosyal Güçlendirme; POG=Politik Güçlendirme; ET=Ekosentrik Tutum.

*p < 0.05; **p < 0.01; ***p < 0.001; ns= no significant

R²: TAPE=0.473; TANE=0.249; TGD=0.524.

Güçlendirme ile turizmin etkileri ve turizm gelişimine destek yapıları arasındaki ilişkiler incelendiğinde: Psikolojik güçlendirmenin; algılanan olumlu etkileri ($\beta = 0.60$, $p < .001$), olumsuz etkileri ($\beta = -0.36$, $p < .001$) ve turizm gelişimine verilen desteği ($\beta = 0.33$, $p < .001$) önemli derecede etkilediği görülmüştür. Ayrıca en yüksek yol katsayısı, psikolojik güçlendirme ile algılanan olumlu etkiler arasında oluşmuştur. Sosyal güçlendirmenin ise sadece turizm gelişimine verilen desteği ($\beta = 0.11$, $p < .05$) etkilediği görülmüştür. Sosyal güçlendirmenin diğer yapılarla arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Son olarak, politik güçlendirme ile turizmin etkileri ve turizme destek yapıları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler elde edilememiştir.

Şekil 3. YEM Sonuçları

Son hipotez grubu olan ekosentrik tutumun; algılanan olumsuz etkileri ($\beta = 0.09$, $p < .05$) ve turizme verilen desteği ($\beta = 0.24$, $p < .001$) pozitif yönde etkilemiştir. Ek olarak, algılanan olumlu

etkiler faktörü ile arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Modelde, bağımsız gizil değişkenlerin, turizmin algılanan pozitif etkilerini (TAPE) %47,3, algılanan negatif etkilerini (TANE) %24,9 ve turizm gelişimine desteğin (TGD) %52,4'ünü açıkladığı belirlenmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmanın amaçlarından birisi, literatürden elde edilen ve belli kuramsal temellere dayandırılan faktörlerin, bir turizm bölgesi bağlamında sakinlerin algı ve tutumlarını nasıl etkilediğini gösteren teorik bir modeli test etmektir. Bu amaç doğrultusunda WBÖRK'e ekosentrik tutum yapısı da dahil edilerek model genişletilmiştir. Söz konusu model kullanılarak, önerilen 17 hipotez test edilerek elde edilen bulgular tartışılmıştır.

Araştırmada önerilen 1. ve 2. hipotez, turizmin etkileri (olumlu ve olumsuz) ve turizm gelişimine destek faktörleri arasındaki ilişkileri test etmek için önerilmiştir. SDT'ye göre, sakinlerin turizm gelişimine verdiği desteğin turizmin algılanan olumlu (fayda) etkileriyle doğru, olumsuz (maliyet) etkileriyle ise ters orantılı bir ilişki içinde olması beklenmektedir. Analizler sonucunda, Güzelyurt sakinlerinin, (H1) turizmden algıladıkları olumlu etkiler arttığında turizm gelişimine verecekleri desteğinde artacağı, tam tersi durumda ise (H2), algıladıkları olumsuz etkiler arttığında turizme verecekleri desteğin de azalacağı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, turizmde fayda ve maliyet algılarının, turizm gelişiminin desteklenmesinde önemli bir faktör olduğu yönündedir ve önceki araştırmaların (Ap, 1992; Ayazlar, 2016; Boley vd., 2014; Choi ve Murray, 2010; Ekici ve Çizel, 2015; Gursoy vd., 2002; Gursoy ve Rutherford, 2004; Jurowski vd., 1997; Ko ve Stewart, 2002; McGehee ve Andereck, 2004; Nunkoo ve Ramkissoon, 2010; Perdue vd., 1990) bulgularıyla SDT'yi destekler nitelikte uyumludur.

Araştırmanın 3-5 hipotezleri, turizmden kişisel ekonomik faydalanmanın etkisini test etmek için önerilmiştir. Analiz sonuçlarında, ekonomik fayda ile turizmin algılanan olumlu etkileri arasında pozitif yönlü, olumsuz etkiler arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu belirten H3 ve H4, anlamlı bulunarak desteklenmiştir. Bu sonuçlar, Boley vd., (2014) tarafından yapılan çalışmanın bulgularıyla örtüşmemektedir. Ancak bu alanda yapılan pek çok çalışmada (Ko ve Stewart, 2002; Long vd., 1990; McGehee ve Andereck, 2004) elde edilen bulgularla uyumludur. Son olarak ekonomik fayda ile turizm desteği arasındaki ilişkinin pozitif ve anlamlı olduğu görülmüştür. Bu sonuç, istisnai çalışmalar (Strzelecka vd., 2017) dışında Boley vd., (2014) çalışmasıyla ve genel yaygın literatürle örtüşmekte ve Güzelyurt yöre halkının turizmden fayda ve maliyet algısı hem SDT'yi hem de Weber'in biçimsel rasyonalitesini destekler niteliktedir.

Araştırmanın 6-14 hipotezleri, turizmde toplum güçlendirme (psikolojik, sosyal ve politik) ile, turizmin etkileri ve turizm gelişimine destek faktörleri arasındaki ilişkileri test etmek için önerilmiştir. Analiz sonuçlarında, Güzelyurt sakinlerinin algılanan psikolojik güçlenmesi ile; turizmin olumlu etkileri arasında pozitif ve olumsuz etkileri arasında ise negatif ve anlamlı bir ilişki olduğunu öngören H6 ve H7 desteklenmiştir. Ek olarak, psikolojik güçlenme ile turizme destek algıları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunarak H8'de desteklenmiştir. Bu üç hipotezin modelde en yüksek değerlere ulaştığı ve psikolojik güçlendirmenin önemli bir belirleyiciliği olduğu YEM tarafından doğrulanmıştır. Bu bulgulardan, turizm faaliyetlerinden dolayı yöre sakinlerinin gurur ve öz saygısının geliştiği (psikolojik olarak güçlendiği) sonucu çıkarılabilir. Literatürde psikolojik güçlendirme ile turizmin algılanan etkileri (olumlu-olumsuz) ve turizmin gelişimine destek algısı arasında anlamlı ilişkiler bulan çalışmalar mevcuttur (Boley vd., 2014, 2018; Strzelecka vd., 2017). Elde edilen bulguların literatürle tutarlı olduğu görülmektedir. Bu bulgular ile, çalışmanın dayandığı WBÖRK doğrulanırken, SDT'nin dayandırıldığı ekonomik fayda yerine, sakinlerin algı ve tutumlarını etkileyebilecek çeşitli ekonomik olmayan yapılarında önemli olduğu görülmüştür. Sosyal güçlendirme ile algılanan (olumlu-olumsuz) etkiler arasındaki H9 ve H10, istatistiksel olarak desteklenmemiştir. Bu bulgular literatürde Boley vd., (2014)'nin

sosyal güçlendirme ile turizmin etkileri arasında anlamlı ilişkiler elde ettikleri çalışmanın sonuçları ile tutarsızdır. Ek olarak sosyal güçlendirme ile turizm gelişimine destek algısı arasındaki ilişki (H11) anlamlı bulunarak desteklenmiştir. Literatürde söz konusu iki yapı arasında anlamlı ilişkiler bulan çalışmalar (Boley vd., 2014, 2018; Strzelecka vd., 2017) mevcuttur. Bu bulgu, Güzelyurt sakinlerinin turizme verecekleri destekleri etkileyebilecek “toplumla ilişkili” faktörlere dikkat çekmektedir. Politik güçlendirme ile algılanan olumlu-olumsuz etkiler ve turizm gelişimine destek algısı arasındaki ilişkileri öngören H12, H13 ve H14 desteklenmemiştir. Bu bulgular Boley vd., (2014)'in bulgularıyla tutarsızdır. Nitekim bu duruma ilçe genelinde yöre halkının ve paydaşlarının turizm karar ve politikalarına katılımının çok düşük düzeyde kalmasından kaynaklandığı yorumu getirilebilir. Literatürde söz konusu iki yapı arasında anlamsız ilişki elde eden çalışmalarda (Boley vd., 2014; Strzelecka vd., 2017) mevcut olduğundan, araştırmanın bu bulgusu literatürle kısmen örtüşmektedir. Boley vd., (2014) politik güçlendirmenin turizm desteği ile ilişkisinin açıklanabilmesi için, daha geniş bir topluluk üzerinde daha fazla test edilmesi gerektiğini önermişlerdir.

Araştırmanın 15–17 hipotezleri, ekosentrik tutum, turizmin etkileri ve turizm gelişimine destek faktörleri arasındaki ilişkileri test etmek için önerilmiştir. Analiz sonuçlarında, Güzelyurt sakinlerinin, ekosentrik tutumları ile turizmin olumlu etkileri arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğunu öngören H15 desteklenmemiştir. Literatürde, ekosentrik tutum ve algılanan olumlu etkiler arasında negatif anlamlı ilişkileri destekleyen (Gursoy vd., 2002; Gursoy ve Rutherford, 2004; Jurowski vd., 1997) bulgular yer almaktadır. Bu nedenle bu bulgu literatürle uyuşmamaktadır. Ekosentrik tutumlar ile turizmin olumsuz etkileri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu öngören H16 anlamlı bulunarak desteklenmiştir. Bu sonuç ekosentrik tutum ve algılanan olumsuz etkiler arasında anlamlı pozitif ilişkileri destekleyen bulgularla (Gursoy vd., 2002; Gursoy ve Rutherford, 2004; Nunkoo ve Ramkissoon, 2010) tutarlıdır. Bu sonuç, yöre halkının ekosentrik tutumlarının turizmin getireceği diğer olumsuz etkilerden (sosyal, kültürel, ekonomik vb.) daha baskın olduğunu göstermektedir. Son olarak ekosentrik tutumlar ile turizm desteği arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğunu öngören H17 anlamlı bulunarak desteklenmiştir fakat pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Literatürde söz konusu yapılar arasında ilişkiyi istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif (Gursoy vd., 2002) bulan çalışmalar mevcuttur. Ayrıca anlamlı olarak desteklenmeyen bulgularda literatürde (Choi ve Murray, 2010) yer almaktadır. Bu durum, ilçede yaygın olarak yürütülen turizm türleriyle açıklanabilir. Çünkü ilçe genelinde kültür ve tarih turizmi yaygın olarak sürdürülmektedir. Nitekim Jurowski (1994), yüksek ekosentrik değerlere sahip olan yöre halkının, kültürel ve etkinlik turizmini, doğa temelli turizme göre destekleme olasılıklarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir (Gursoy vd., 2002).

Teorik ve Pratik Katkılar

Bu araştırmanın hem teorik hem de pratik anlamda katkıları sağlayacağı düşünülmektedir. Teorik bir perspektiften bakıldığında, araştırmanın ampirik bulguları ile bu alanda gelecekteki teorik gelişmeler için yararlı olabilecek bazı önemli çıkarımlar elde edilmiştir. *İlk olarak*, bu çalışmanın, yerel halk-turizm ilişkisi literatürüne bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Türkiye ve Güzelyurt ilçesi özelinde yerel toplumun turizm gelişimindeki algı ve tutumlarının WBÖRK perspektifinden açıklanması üzerine herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle çalışmanın ulusal literatürde önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. *İkinci olarak*, bu çalışma, turizmde sakinlerin algı ve tutumlarının anlaşılması için teoriye (WBÖRK) ekosentrik tutum yapısını da dahil ederek söz konusu teorik çerçeveyi genişletmeye çalışmıştır. *Son olarak*, Türkiye’de yerel halk-turizm ilişkisinin temel yönlerinin daha detaylı incelenmesi için farklı teorik

çerçevelerin kullanılması gerekmektedir. Bu noktada çalışmanın bilimsel farkındalık oluşturacağı düşünülmektedir.

Pratik anlamda ise araştırmanın birçok çıkarımları mevcuttur. *İlk olarak*, turizmde planlamacı ve politika yapımcıların, sakinlerin turizmi nasıl algıladıklarını anlamalarına yardımcı olacaktır. Bu sayede, Güzelyurt ve Aksaray'da olası bir turizm planlanmasında çalışma sonuçlarının söz konusu paydaşlara dolaylı bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. *İkinci olarak*, Güzelyurt'ta planlama ve yatırımların turizmin olumlu ve olumsuz algılanan etkilerine odaklanılarak somutlaştırılması, ilçe yöre halkının büyük çoğunluğunun turizme desteğini olumlu yönde etkileyecektir. Bu nedenle yerel yönetimlerin, turizm gelişiminin olumsuz sonuçlarını en asgari düzeye indirecek ve olumlu sonuçlarını da en azami düzeye yükseltecek strateji ve politikalar uygulaması gerekmektedir. *Üçüncü olarak*, turizmden elde edilen gelirin yöre paydaşları arasında adil bir şekilde dağılması gerekmektedir. Bunun içinde yöre halkının turizme etkin bir şekilde katılımını sağlayıcı politikalar yürütülmelidir. *Dördüncü olarak*, Güzelyurt'ta yerel halkın gurur ve öz saygısı, destinasyonun doğal ve kültürel kaynaklarına yerleştirilmiş bir turizm ürününü ile desteklenerek daha da arttırılmalıdır. Bu konuda yerel yönetimlerin, yörenin çekiciliklerini vurgulayan pazarlama stratejileri geliştirerek, ilçe sakinlerinin turizmde daha fazla gurur ve sahiplenmeye kavuşturulmasını sağlamalıdır. Yerel yönetimlerin, turizmde toplumsal olarak daha bütüncül politikalar üretmesi sakinlerin sosyal güçlenmesini sağlayacaktır. Bu güçlenme sayesinde sakinler, ilçede turizmin gelişimini daha fazla destekleyecektir. İlçe yerel yönetimlerin, turizmde sürdürülebilirliğin en önemli göstergelerinden biri olan paydaş katılımını sağlaması gerekmektedir. Turizm politika, karar ve uygulamaları toplumun her kesiminden demokratik bir katılımın sağlanabileceği bir kurulla gerçekleştirilebilecektir. *Son olarak*, ilçede turizme kaynak oluşturan doğal ve kültürel çevrenin, turizm geliştikçe zarar görme olasılığı daha da artacaktır. Bu doğrultuda uygulanacak strateji ve politikalarla, doğal ve kültürel çevrenin korunması hedeflenmelidir.

Sınırlılıklar ve Gelecekteki Araştırmalar İçin Öneriler

Her bilimsel araştırmada olduğu gibi bu araştırmanında bazı sınırlılıkları mevcuttur. Gelecekteki araştırmacıların bu sınırlamaları göz önünde bulundurması gerekmektedir. İlk olarak, kullanılan örneklem hacmi (n=369) bu alanda yapılmış araştırmalarla karşılaştırılabilir olsa da çalışmanın önemli sınırlamalarından birisidir. Araştırmada kullanılan modelde, yapılar arası daha anlamlı ilişkiler tespit etmek için daha büyük örneklem kullanılarak test edilmesi önerilmektedir. İkinci olarak örneklemde erkek yanıtlayıcıların oranı kadınların oranına göre daha yüksekti. Sosyo-kültürel gelenekler nedeniyle birbirine yakın örneklem sayısına ulaşamamıştır. Bu durum araştırmada kullanılan örneklem geneli temsil edebilirliğini sınırlamıştır. Üçüncü olarak, gelecekteki araştırmacılar modeli, destinasyonların gelişim düzeyleri ve kır-şehir ayrımına göre farklı alanlarda test edebilirler. Ayrıca modelin, hâkim turizm türüne göre de kullanımı söz konusu olabilir. Son olarak modele demografik özellikler, yer imajı, yer bağlılığı, güç ve güven gibi yapılar dahil edilerek yerel halk- turizm ilişkisi araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akama, J. S. (1996). Western environmental values and nature-based tourism in Kenya. *Tourism Management*, 17(8), 567-574. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(96\)00077-5](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(96)00077-5)
- Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2018). Turizm istatistikleri. Retrieved from <https://aksaray.ktb.gov.tr/TR-170593/istatistiksel-veriler.html>
- Aksu, M. ve Görman, N. (2019). Yerel Halkın Cittaslow Hareketi Bağlamında Turizm Algısı: Seferihisar ve Gökçeada'da Bir Araştırma. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9 (2), 457-471
- Alaeddinoğlu, F. (2007). Van halkının turisti ve turizmi algılama şekli. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 5(1), 1-16.

**Weber'in Rasyonalitesi Perspektifinden Sakinlerin Turizme Karşı Algı ve Tutumları: Güzelyurt İlçesi (Aksaray)
Örneğinde Ampirik Bir Analiz**

https://doi.org/10.1501/Cogbil_0000000074

- Andereck, K. L., Valentine, K. M., Knopf, R. C., & Vogt, C. A. (2005). Residents' perceptions of community tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 32(4), 1056–1076. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2005.03.001>
- Andereck, K. L., & Vogt, C. A. (2000). The relationship between residents' attitudes toward tourism and tourism development options. *Journal of Travel Research*, 39(1), 27–36. <https://doi.org/10.1177/004728750003900104>
- Anderson, J. C., & Gerbing, D. W. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach. *Psychological Bulletin*, 103(3), 411. Doi:10.1037/0033-2909.103.3.411
- Ap, J. (1992). Residents' perceptions on tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 19(4), 665–690. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(92\)90060-3](https://doi.org/10.1016/0160-7383(92)90060-3)
- Ayazlar, G. (2016). Yerel halkın turizmin etkilerine yönelik tutumlarını anlamak: Yerel halkın bölge imajı ve turizme desteği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 2538–2547. Doi:10.17719/jisr.20164317813
- Ayazlar, R. A., & Ayazlar, G. (2016). Yerel Halkın Turizmin Etkilerine Yönelik Tutumunda Aidiyet Duygusu ve Yaşam Tatmininin Rolü. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4), 1451-1470.
- Bagozzi, R. P., & Yi, Y. (1988). On the evaluation of structural equation models. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 16(1), 74–94. Doi: 0092-0703/88 / 1601-0074
- Bagozzi, R. P., & Yi, Y. (2012). Specification, evaluation, and interpretation of structural equation models. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 40(1), 8–34. Doi 10.1007/s11747-011-0278-x
- Boley. (2013). *Sustainability, empowerment, and resident attitudes toward tourism: Developing and testing the resident empowerment through tourism scale (RETS)*. (Doctoral dissertation, Virginia Polytechnic Institute and State University). Retrieved from <https://vtechworks.lib.vt.edu/handle/10919/51756>
- Boley, B. B., Ayscue, E., Maruyama, N., & Woosnam, K. M. (2017). Gender and empowerment: Assessing discrepancies using the resident empowerment through tourism scale. *Journal of Sustainable Tourism*, 25(1), 113–129. doi: 10.1080/09669582.2016.1177065
- Boley, B. B., & Johnson Gaither, C. (2016). Exploring empowerment within the Gullah Geechee cultural heritage corridor: Implications for heritage tourism development in the Lowcountry. *Journal of Heritage Tourism*, 11(2), 155–176. <https://doi.org/10.1080/1743873X.2015.1080712>
- Boley, B. B., Maruyama, N., & Woosnam, K. M. (2015). Measuring empowerment in an eastern context: Findings from Japan. *Tourism Management*, 50, 112–122. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2015.01.011>
- Boley, B. B., & McGehee, N. G. (2014). Measuring empowerment: Developing and validating the Resident Empowerment through Tourism Scale (RETS). *Tourism Management*, 45, 85–94. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2014.04.003>
- Boley, B. B., McGehee, N. G., Perdue, R. R., & Long, P. (2014). Empowerment and resident attitudes toward tourism: Strengthening the theoretical foundation through a Weberian lens. *Annals of Tourism Research*, 49, 33–50.
- Boley, B. B., Strzelecka, M., & Watson, A. (2018). Place distinctiveness, psychological empowerment, and support for tourism. *Annals of Tourism Research*, 70, 137–139. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2017.12.010>
- Butler. (1980). The Concept of a Tourist Area Cycle of Evolution: Implications for Management of Resources. *Canadian Geographer* 24(1), 5–12. <https://doi.org/10.1111/j.1541-0064.1980.tb00970.x>
- Choi, H. C., & Murray, I. (2010). Resident attitudes toward sustainable community tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(4), 575–594. <https://doi.org/10.1080/09669580903524852>
- Çiçek, D., & Sarı, Y. (2018). Yerel halkın turizme olan desteği: Türkiye'deki sakin şehirler üzerine bir

- araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 29(2), 185–196. <https://doi.org/10.17123/atad.488175>
- Cole, S. (2006). Information and empowerment: The keys to achieving sustainable tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 14(6), 629–644. <https://doi.org/10.2167/jost607.0>
- Duran, E., ve Ozkul, E. (2012). Residents ' attitudes toward tourism development : A structural model via Akcakoca sample. *Intrenational Journal of Human Sciences*, 9(2), 500–520.
- Ekici, R., ve Çizel, B. (2015). Yerel halkın turizm gelişimi desteğine ilişkin tutumlarının destinasyonların gelişme düzeylerine göre farklılıkları. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 11(3), 73–87. <http://dergipark.gov.tr/soid/issue/11390/136044>
- Gursoy, D., Chi, C. G., & Dyer, P. (2010). Locals' attitudes toward mass and alternative tourism: The case of Sunshine Coast, Australia. *Journal of Travel Research*, 49(3), 381–394. <https://doi.org/10.1177/0047287509346853>
- Gursoy, D., Jurowski, C., & Uysal, M. (2002). Resident attitudes: A structural modeling approach. *Annals of Tourism Research*, 29(1), 79–105. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(01\)00028-7](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(01)00028-7)
- Gursoy, D., & Kendall, K. W. (2006). Hosting mega events: Modeling locals' support. *Annals of Tourism Research*, 33(3), 603–623. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2006.01.005>
- Gursoy, D., & Rutherford, D. G. (2004). Host attitudes toward tourism: An improved structural model. *Annals of Tourism Research*, 31(3), 495–516. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2003.08.008>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (1998). *Multivariate data analysis* (Vol. 5, Issue 3). Prentice hall Upper Saddle River, NJ.
- Harrill, R. (2004). Residents' attitudes toward tourism development: A literature review with implications for tourism planning. *Journal of Planning Literature*, 18(3), 251–266. <https://doi.org/10.1177/0885412203260306>
- Henseler, J., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2015). A new criterion for assessing discriminant validity in variance-based structural equation modeling. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 43(1), 115–135. DOI 10.1007/s11747-014-0403-8
- Joo, D., Woosnam, K. M., Strzelecka, M. & Boley, B. B. (2020). Knowledge, empowerment, and action: testing the empowerment theory in a tourism context, *Journal of Sustainable Tourism*, 28:1, 69-85,
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1996). *LISREL 8: User's reference guide*. Scientific Software International.
- Jurowski, C., Uysal, M., & Williams, D. R. (1997). A theoretical analysis of host community resident reactions to tourism. *Journal of Travel Research*, 36(2), 3–11. <https://doi.org/10.1177/004728759703600202>
- Kalberg, S. (1980). Max Weber's types of rationality: Cornerstones for the analysis of rationalization processes in history. *American Journal of Sociology*, 85(5), 1145–1179. <https://doi.org/10.1086/227128>
- Kayat, K. (2002). Power, social exchanges and tourism in Langkawi: Rethinking resident perceptions. *International Journal of Tourism Research*, 4(3), 171–191. <https://doi.org/10.1002/jtr.375>
- Kelly, H. H., & Thibaut, J. W. (1979). *Interpersonal relations-a theory of interdependence*. New York: John Wiley & Sons
- Kline, R. B. (1998). Software review: Software programs for structural equation modeling: Amos, EQS, and LISREL. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 16(4), 343–364. <https://doi.org/10.1177/073428299801600407>
- Ko, D.-W., & Stewart, W. P. (2002). A structural equation model of residents' attitudes for tourism development. *Tourism Management*, 23(5), 521–530. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(02\)00006-7](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(02)00006-7)
- Lankford, S. V., & Howard, D. R. (1994). Developing a tourism impact attitude scale. *Annals of Tourism Research*, 21(1), 121–139. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(94\)90008-6](https://doi.org/10.1016/0160-7383(94)90008-6)
- Látková, P., & Vogt, C. A. (2012). Residents' attitudes toward existing and future tourism development in rural communities. *Journal of Travel Research*, 51(1), 50–67. <https://doi.org/10.1177/0047287510394193>

**Weber'in Rasyonalitesi Perspektifinden Sakinlerin Turizme Karşı Algı ve Tutumları: Güzelyurt İlçesi (Aksaray)
Örneğinde Ampirik Bir Analiz**

- Lee, T. H. (2013). Influence analysis of community resident support for sustainable tourism development. *Tourism Management, 34*, 37–46. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2012.03.007>
- Long, P. T., Perdue, R. R., & Allen, L. (1990). Rural resident tourism perceptions and attitudes by community level of tourism. *Journal of Travel Research, 28*(3), 3–9. <https://doi.org/10.1177/004728759002800301>
- Maruyama, N. U., Woosnam, K. M., & Boley, B. B. (2016). Comparing levels of resident empowerment among two culturally diverse resident populations in Oizumi, Gunma, Japan. *Journal of Sustainable Tourism, 24*(10), 1442–1460. <https://doi.org/10.1080/09669582.2015.1122015>
- Maruyama, N., Woosnam, K. M., & Boley, B. B. (2017). Residents' attitudes toward ethnic neighborhood tourism (ENT): perspectives of ethnicity and empowerment. *Tourism Geographies, 19*(2), 265–286. <https://doi.org/10.1080/14616688.2016.1258432>
- McGehee. (2007). An agritourism systems model: A Weberian perspective. *Journal of Sustainable Tourism, 15*(2), 111–124. <https://doi.org/10.2167/jost634.0>
- McGehee, & Andereck, K. L. (2004). Factors predicting rural residents' support of tourism. *Journal of Travel Research, 43*(2), 131–140. <https://doi.org/10.1177/0047287504268234>
- McGehee, & Kim, K. (2004). Motivation for agri-tourism entrepreneurship. *Journal of Travel Research, 43*(2), 161–170. <https://doi.org/10.1177/0047287504268245>
- McGehee, N. G., & Meares, A. C. (1998). A case study of three tourism-related craft marketing cooperatives in Appalachia: Contributions to community. *Journal of Sustainable Tourism, 6*(1), 4–25. <https://doi.org/10.1080/09669589808667299>
- Murphy, P. E. (2013). *Tourism: A community approach (RLE Tourism)*. Routledge.
- Nunkoo, R., & Ramkissoon, H. (2010). Community perceptions of tourism in small island states: A conceptual framework. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure & Events, 2*(1), 51–65. <https://doi.org/10.1080/19407960903542318>
- Nunkoo, R., & Ramkissoon, H. (2011). Developing a community support model for tourism. *Annals of Tourism Research, 38*(3), 964–988. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2011.01.017>
- Okuyucu, A., ve Somuncu, M. (2012). Kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın algı ve tutumlarının belirlenmesi: Osmaneli ilçe merkezi örneği. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi, 4*(1), 37–51. https://doi.org/10.1501/Csaum_0000000061
- Özdamar, K. (2013). Paket programlar ile istatistiksel veri analizi. Eskişehir: Nisan Yayıncılık.
- Özdemir, M., ve Kervankıran, İ. (2011). Turizm ve turizmin etkileri konusunda yerel halkın yaklaşımlarının belirlenmesi: Afyonkarahisar örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi, 24*, 1-25.
- Palardy, N. P., Boley, B. B., & Johnson Gaither, C. (2018). Residents and urban greenways: Modeling support for the Atlanta BeltLine. *Landscape and Urban Planning, 169*, 250–259. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2017.09.006>
- Park, E., & Kim, S. (2016). The potential of Cittaslow for sustainable tourism development: enhancing local community's empowerment. *Tourism Planning and Development, 13*(3), 351–369. <https://doi.org/10.1080/21568316.2015.1114015>
- Pekak, M. S. (1993). "Güzelyurt'ta (Gelveri) bulunan Bizans/Post-Bizans dönemi kiliseleri-1." Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi. 2(10), 123-160.
- Perdue, R. R., Long, P. T., & Allen, L. (1987). Rural resident tourism perceptions and attitudes. *Annals of Tourism Research, 14*(3), 420–429. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(87\)90112-5](https://doi.org/10.1016/0160-7383(87)90112-5)
- Perdue, R. R., Long, P. T., & Allen, L. (1990). Resident support for tourism development. *Annals of Tourism Research, 17*(4), 586–599. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(90\)90029-Q](https://doi.org/10.1016/0160-7383(90)90029-Q)
- Ramos, A. M., & Prideaux, B. (2014). Indigenous ecotourism in the Mayan rainforest of Palenque:

- empowerment issues in sustainable development. *Journal of Sustainable Tourism*, 22(3), 461–479. <https://doi.org/10.1080/09669582.2013.828730>
- Sharpley, R. (2014). "Host perceptions of tourism: a review of the research." *Tourism Management*, 42, 37-49.
- Scheyvens, R. (1999). Ecotourism and the empowerment of local communities. *Tourism Management*, 20(2), 245–249. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(98\)00069-7](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(98)00069-7)
- Scheyvens, R. (2000). Promoting women's empowerment through involvement in ecotourism: Experiences from the Third World. *Journal of Sustainable Tourism*, 8(3), 232–249. <https://doi.org/10.1080/09669580008667360>
- Sofield, T. H. B. (2003). *Empowerment for sustainable tourism development*. Emerald Group Publishing.
- Strzelecka, M., Boley, B. B., & Strzelecka, C. (2017). Empowerment and resident support for tourism in rural Central and Eastern Europe (CEE): the case of Pomerania, Poland. *Journal of Sustainable Tourism*, 25(4), 554–572. <https://doi.org/10.1080/09669582.2016.1224891>
- Strzelecka, M., Boley, B. B., & Woosnam, K. M. (2017). Place attachment and empowerment: Do residents need to be attached to be empowered? *Annals of Tourism Research*, 66, 61–73. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2017.06.002>
- Strzelecka, M., & Wicks, B. E. (2015). Community participation and empowerment in rural post-communist societies: Lessons from the leader approach in Pomerania, Poland. *Tourism Planning & Development*, 12(4), 381–397. <https://doi.org/10.1080/21568316.2015.1013564>
- Sutawa, G. K. (2012). Issues on Bali Tourism Development and Community Empowerment to Support Sustainable Tourism Development. *Procedia Economics and Finance*, 4(Icsmed), 413–422. [https://doi.org/10.1016/s2212-5671\(12\)00356-5](https://doi.org/10.1016/s2212-5671(12)00356-5)
- Şahin, E. (2014). Sosyokültürel yapı ve değişim bağlamında mimari mirasın korunmasına dair bir yöntem araştırması: Kapadokya-Güzelyurt örneği. Doktor tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Teye, V., Sirakaya, E., & Sönmez, S. F. (2002). Residents' attitudes toward tourism development. *Annals of Tourism Research*, 29(3), 668–688. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(01\)00074-3](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(01)00074-3)
- Tosun, C. (2002). Host perceptions of impacts: A comparative tourism study. *Annals of Tourism Research*, 29(1), 231–253. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(01\)00039-1](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(01)00039-1)
- Tuncer, M. (2019). Bir toplum temelli turizm örneği olarak sonsuz şükran köyü. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(16), 1027-1042 . Doi: 10.33692/avrasyad.543662
- Tuncer, M. & Çavuş, S. (2017). Gelişen turizm destinasyonlarından biri olarak Aksaray ilinin alternatif turizm potansiyelinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, ÖS-IV, 51-60.
- Türker, N., Selçuk, Ş. ve Özyıldırım, A. (2016). Turizmin Yerel Halkın Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi: Safranbolu Örneği, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (1): 1–13.
- UNEP & WTO. (2005). Making tourism more sustainable: A guide for policy makers. Paris and Madrid: United Nations Environment Programme and 213 World Tourism Organisation.
- Vargas-Sanchez, A., Porras-Bueno, N., & de los Ángeles Plaza-Mejía, M. (2011). Explaining residents' attitudes to tourism: Is a universal model possible? *Annals of Tourism Research*, 38(2), 460–480. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2010.10.004>
- Varnacı Uzun, F. ve Somuncu, M. (2011). Kültürel Peyzajın Korunması ve Turizm İlişkisi Bağlamında Yerel Halkın Görüşleri: Ihlara Vadisi Örneği, *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 3(2), 21-36.
- Varnacı Uzun, F. (2012). Ihlara vadisi kültürel peyzaj alanında sürdürülebilir turizm. Doktor Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Weaver, D. B., & Lawton, L. J. (2013). Resident perceptions of a contentious tourism event. *Tourism*

Weber'in Rasyonalitesi Perspektifinden Sakinlerin Turizme Karşı Algı ve Tutumları: Güzelyurt İlçesi (Aksaray) Örneğinde Ampirik Bir Analiz

Management, 37, 165–175. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2013.01.017>

- Weng, S., & Peng, H. (2014). Tourism development, rights consciousness and the empowerment of Chinese historical village communities. *Tourism Geographies*, 16(5), 772–784. <https://doi.org/10.1080/14616688.2014.955873>
- Woosnam, K. M., Norman, W. C., & Ying, T. (2009). Exploring the theoretical framework of emotional solidarity between residents and tourists. *Journal of Travel Research*, 48(2), 245–258. <https://doi.org/10.1177/0047287509332334>
- Yılmaz, A., ve Şahin, K. (2009). Samsun şehri ve yakın çevresinde turizm ve turist algılaması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research*, 2(7), 345–358.
- Yoon, Y., Gursoy, D., & Chen, J. S. (2001). Validating a tourism development theory with structural equation modeling. *Tourism Management*, 22(4), 363–372. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(00\)00062-5](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(00)00062-5)
- Zimmerman, M. A. (1990). Taking aim on empowerment research: On the distinction between individual and psychological conceptions. *American Journal of Community Psychology*, 18(1), 169–177. Doi: 009143562/90/0201M2169506.00/0